

JULKISEN ALAN
U N I O N I

9.3.2021

Hallintovaliokunta
Eduskunta
HaV@eduskunta.fi

Asiantuntijakuuleminen HE 241/2020

Julkisen alan unioni JAU ry kiittää mahdollisuudesta antaa lausunto sosiaali- ja terveystalvelujen uudistamisesta eduskunnan sosiaali- ja terveystalveluokunnalle.

Hallituksen esitys on oikeansuuntainen. JAU ry pitää erittäin kannatettavana sitä, että vastuu sosiaali- ja terveystalvelujen järjestämisestä on julkisella sektorilla eli tulevilla hyvinvointialueilla. Esityksessä on myös kiitettävästi kiinnitetty huomiota siihen, että järjestäjällä on aina oltava tosiasiallinen vastuu sosiaali- ja terveystalveluiden toteutumisesta alueellaan. Yksityinen ja kolmas sektori eivät tämän linjauksen mukaan voi toimia päävastuullisena näiden talvelujen tuottamisessa. Esityksessä on samoin linjattu se, mitä talveluita yksityiseltä tuottajalta ylipäättään voi hankkia ja millä ehdoilla. Hyvinvointialueiden ja näiden omistamien yhtiöiden työnantajaedunvalvonnan antaminen Kuntatyönantajat KT:n hoidettavaksi on myös hyvä ja tarpeellinen uudistus.

Lakiesitys ei kuitenkaan ota kantaa tukitalvelujen tuottamiseen. Kuntien ja hyvinvointialueiden on kyettävä varmistamaan huoltovarmuuden ja valmiuden kannalta keskeiset talvelut kaikissa tilanteissa. Tukitalveluilla on merkittävä rooli silloin, kun pyritään varmistamaan talvelujen jatkuvuus myös poikkeustilanteissa. Korona-aikana esimerkiksi koulujen ruokatalvelujen tehtävänä on edelleen vastata lasten kouluateriasta. Myös siivousta on tehostettu kouluissa, jotta epidemia ei leviäisi. Sote-uudistusta ei pidä tehdä heikentämällä asiakas- ja potilasturvallisuusketjun laatua missään osassa talveluketjua.

JAU ry haluaa nostaa esiin muutamia lakiesityksessä puutteellisesti käsiteltyjä asioita. Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen talveluilla voidaan ehkäistä raskaampien talvelujen tarve myöhemmin, mikä tuo parhaimmillaan säästöjä, kun näiden talvelujen tarve vähenee. Tähän tarvitaan parempia kannustimia. Sote-talvelujen uudelleenorganisointi vaatii myös riittäviä resursseja talvelujen toteuttamisen valvontaan kaikilla viranomaistasoilla.

JULKISEN ALAN U N I O N I

Pelastustoimen osalta JAU ry on huolissaan riittävästä resurssoinnista ja valtakunnallisesti yhdenmukaisista palveluista sekä henkilöstön osaamisen kehittämisestä. Erityisesti tukipalvelujen rooli on jäänyt liian yleiselle tasolle eikä niiden merkitystä osana sosiaali- ja terveyspalvelujen hoitoketjua ymmärretä. Keskeisin puute lakiesityksessä henkilöstön osalta koskee palkkojen harmonisointia. Oikea-aikaisesti ja -tasoisesti tehty palkkaharmonisointi on edellytys sille, että Suomessa riittää ammattitaitoista sote-henkilökuntaa jatkossakin.

JAU ry haluaa lausunnossaan kiinnittää huomioita erityisesti seuraaviin seikkoihin:

Henkilöstön asema

a. Liikkeenluovutus

Esityksessä todetaan, että sosiaali- ja terveydenhuollon uudistuksella on mittavat henkilöstövaikutukset. Henkilöstön siirto esitetään tapahtuvan liikkeenluovutuksella, jolloin henkilöstö siirtyy ns. vanhoina työntekijöinä uudelle työnantajalle. JAU ry esittää, että myös seuraavien kahden vuoden aikana sote-uudistuksesta johtuvien organisaatiomuutosten vuoksi tehtävät työnantajavaihdokset tapahtuvat samoin liikkeenluovutusperiaatteen mukaisesti.

Esitys: lisätään voimaantulolakiin 18§ 3 momentiksi säädös siitä, että kahden vuoden kuluessa muutoksen voimaantulosta tapahtuvat henkilöstön siirrot hyvinvointialueelta tai hyvinvointiyhtymistä (vast.) toisen työnantajan palvelukseen katsotaan niin ikään liikkeenluovutukseksi.

Uudistuksessa henkilöstö säilyttää lisäeläketurvansa siirtyessään hyvinvointialueiden palvelukseen 2023. Sote-hyvinvointialueet, sote-hyvinvointiyhtymät ja KT lisätään Kevan lakisääteiksi jäsenyhteisöiksi. Tämä Keva-lain muutos on tarpeellinen ja välttämätön. Henkilöstön lisäeläketurvan konkreettisen säilymisen varmistamiseksi on syytä säätää kahden vuoden suoja-ajasta, jonka aikana tapahtuvien tehtävien siirrosta huolimatta henkilöstö säilyttää lisäeläketurvansa.

JULKISEN ALAN U N I O N I

Esitys: 18§ uusi 4 mom Jos hyvinvointialueen vuoden 2023 uudistuksessa saamat tehtävät siirretään vuoden 2025 loppuun mennessä, on sen osakeyhtiön, osuuskunnan, yhdistyksen tai säätiön, jonka palvelukseen hyvinvointialueen palveluksessa olevat henkilöt siirtyvät, huolehdittava sellaisen siirtyvän henkilöstön eläketurvan säilymisestä, joka on ollut kunnan tai kuntayhtymän palveluksessa ennen vuotta 1993 ja jonka palvelussuhde jatkuu yhdenjaksoisesti eläketapahtumaan saakka.

b. Palkkaharmonisointi.

Kuntaliitosten ja muiden julkisorganisaatioiden muutosten jälkeen palkkojen harmonisointi on kestänyt usein kauemmin kuin oikeuskäytännön mukaan olisi hyväksyttävää. Jotta palkkaharmonisointi pystytään tekemään vallitsevan oikeuskäytännön mukaisessa aikataulussa, on säädettävä velvoite, että uusissa organisaatioissa harmonisointi on toteutettava kahden vuoden kuluessa henkilöstön siirtymisestä niiden palvelukseen.

Esitys: lisätään Voimaanolaki 18§ uusi 5 mom

Hyvinvointialueiden on toteutettava työntekijöiden palkkauksen yhtenäistäminen kahden vuoden kuluessa henkilöstön siirtymisestä hyvinvointialueen palvelukseen.

Jotta uudet organisaatiot voivat toteuttaa palkkaharmonisoinnin vaarantamatta toimintaansa, on laissa selvästi todettava, että valtio kompensoi erillisrahoituksella hyvinvointialueille palkkausten harmonisoinnista johtuvat kustannukset täysimääräisesti osana hyvinvointialueiden rahoitusta.

Esitys: lisätään Lakiin hyvinvointialueiden rahoituksesta varautuminen palkkausten harmonisoinnin rahoitukseen.

c. Mitätöitävien sopimusten henkilöstö

Sopimusten mitätöiminen voi johtaa henkilöstön irtisanomiseen. Sopimusten mitätöimisen yhteydessä tulisivin tarkastella sitä, mitä tapahtuu henkilöstölle ja onko esim. uudelleen koulutus mahdollista. Hyvinvointialueille tulee asettaa velvollisuus palkata ensisijassa ulkoistamissopimuksen mitättömyyden johdosta irtisanomisuhan alaiseksi joutuvaa henkilöstöä, jos hyvinvointialueella itsellään on tarve rekrytoida palvelukseensa ao. henkilöstöä

JULKISEN ALAN U N I O N I

d. Yhteistoiminta

YT-elimet on otettava mukaan jo valmisteluvaiheessa ja kaikilla valmistelun tasoilla. Uuden organisaation rakentamisessa henkilöstön osallistuminen valmisteluun vaikuttaa oleellisesti siihen, että saadaan mahdollisimman onnistunut ja toimiva kokonaisuus. Sote-uudistuksen valmisteluelimissä on toteutettava KT:n ja kuntien pääsopijajärjestöjen yhteistä soveltamisohjetta eli 2+2+2-mallia, jossa kaikilla pääsopijajärjestöillä on 2 edustajaa valmisteluryhmissä. Henkilöstön mukaan ottaminen muutoksen toteuttamiseen vaikuttaa todistettavasti työhyvinvointiin, tuottavuuteen ja tuloksellisuuteen sekä palvelujen laatuun.

Henkilöstön perehdyttämiseen ja koulutukseen tulee panostaa ja tähän on varattava riittävät taloudelliset ja henkilöresurssit

Hyvinvointialueille on perustettava yhteistoimintaelimet nykyisten kuntapääsopijoiden pohjalta mahdollisimman pian, jotta uudistus saadaan hyvin käyntiin. Luottamusmiehillä ja työsuojeluvaltuutetuille on varatta riittävä ajankäyttö uudistuksen vaatimaan työhön.

Tukipalvelujen asemaa parannettava

JAU ry pitää tärkeänä, että kuntien lähtötilanne huomioidaan sote-uudistukseen liittyvässä valmistelussa. Erytystä huomiota tulisi kiinnittää tukipalvelujen tulevaisuuteen ja kyseisiin palveluihin kohdistuviin muutoksiin, joilla on vaikutusta kuntien elinvoimaisuuteen.

Lakiehdotuksessa hyvinvointialueista 14§:ssä todetaan hyvinvointialueen ja kuntien neuvotteluista, jotka koskevat muun muassa tukipalveluja. JAU ry pitää hyvänä, että hyvinvointialueita ja kuntia veloitetaan neuvottelemaan muun muassa tukipalvelujen järjestämisestä.

Esitys: näissä neuvotteluissa on kuultava työntekijäjärjestöjä. Lisäksi JAU ry ehdottaa, että kohtaa täsmennetään siten, että siitä käy ilmi selkeästi tukipalvelujen luonne mainitsemalla, että tukipalveluilla tarkoitetaan esimerkiksi puhtaus- ja ravitsemuspalveluita.

JULKISEN ALAN U N I O N I

JAU ry pitää kannatettavana, että hyvinvointialueet voisivat perustaa hyvinvointiyhtymän tuottamaan tukipalveluja. **JAU ry esittää, että myös kunnille annettaisiin mahdollisuus liittyä kyseisiin hyvinvointiyhtymiin.** Tämä edistäisi kuntien mahdollisuuksia tuottaa niiden tarvitsemia tukipalveluja kilpailuttamatta ja joustavasti.

Lakiehdotus mahdollistaa hyvinvointialueiden yhteiset osakeyhtiöt, säätiöt ja yhdistykset. JAU ry pitää kirjausta erittäin kannatettavana ja pitää tärkeänä sitä, että **hyvinvointialueet ja kunnat voivat yhdessä perustaa hankintalain 15 §:n mukaisen sidosyksikön.**

Laki hyvinvointialueesta, 132 §:n kohdan 2 perusteella hyvinvointialue voisi myydä hallinnollisia tai teknisluonteisia toimitiloihin liittyviä tukipalveluja hyvinvointialuekonserniin kuuluvalle tytäryhteisölle ilman, että hyvinvointialueen katsottaisiin toimivan markkinoilla. Tukipalveluja olisivat lain perustelutekstin mukaan muun muassa tietojärjestelmät ja niiden ylläpitoa koskevien palvelujen myynti, kirjanpidon ja palkkahallinnon järjestäminen, arkistointi sekä siivous ja kiinteistöhuolto. Esimerkiksi pesula- tai ruokahuoltopalvelut tai diagnostiset tukipalvelut, kuten laboratorio- tai kuvantamispalvelut eivät olisi säännöksessä tarkoitettuja tukipalveluja.

JAU ry toteaa, että lakiehdotuksen rajausta poikkeava voimassa olevassa kuntalaissa olevasta määrittelystä ja on epätarkoituksenmukainen. Edes laboratorio- ja kuvantamispalvelujen ja pesula- tai ruokahuollon palvelujen osalta ei ole kyse markkinoilla toimimisesta, kun niitä toteutetaan palveluissa, joissa hoidetaan julkiselle sektorille annettua palveluvelvoitetta.

Esitys 132 § muutetaan kohdat 2 ja 3 ja lisätään uusi kohta 7 seuraavasti. Muut kohdat jäävät ennalleen.

132 §

Yhtiöttämisvelvollisuutta koskevat poikkeukset

Yhtiöttämisvelvollisuuden estämättä hyvinvointialue voi hoitaa omana toimintanaan 131 §:ssä tarkoitettua tehtävää, jos kyse on:

2) hyvinvointialueen tytäryhteisölleen tuottamista tukipalveluista;

3) hyvinvointialueen hankintalain 15 §:ssä tarkoitettulle sidosyksikölle taikka erityisalojen hankintalain 25 §:ssä tarkoitettulle sidosyksikölle, 27 §:ssä tarkoitettulle sidosyritykselle tai 28 §:ssä tarkoitettulle yhteisyritykselle tuottamista palveluista:

7) lain perusteella hyvinvointialue voi tuottaa palveluja toiselle taholle tai osallistua tällaista toimintaa koskevaan tarjouskilpailuun.

JULKISEN ALAN
U N I O N I

Rahoituksen kohdentumisen tarkastelu

Suuri osa tulevien hyvinvointialueiden rahoituksesta riippuu tilastollisen mallin perusteella arvioituista tarpeen kasvusta. Sosiaalimenojen analyysimallin (Some-malli) kehittämiseen ja ylläpitoon tulee varmistaa riittävät resurssit, jotta rahoituksen oikeellisuus varmistetaan jatkossakin.

Esitys: Lisätään Rahoituslakiin 3 § uusi momentti pysyvästä rahoituksesta some-mallin ylläpitoon ja kehitykseen. Lisäksi varmistetaan, että palvelutarvetta kuvaavien tekijöiden tutkimiseen varataan tarvittavat määrät resursseja ja henkilökuntaa.

Lausuntokierroksella painotettiin hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseen allokoitavan rahoituksen tärkeyttä. Hoidon hinta nousee huomattavasti, mitä pidemmälle hoitoketjussa siirrytään ja siksi ennaltaehkäisevien toimenpiteiden kautta olisi mahdollista luoda säästöjä pidemmällä aikavälillä. Jos osa toteutuneista säästöistä pystyttäisiin allokoimaan kunnille, olisi kunnilla korkeammat kannustimet edistää asukkaiden terveyttä.

Esitys: Kasvatetaan terveyden ja hyvinvoinnin edistämiseen allokoitavan rahoituksen osuutta valtionosuuksista. Osa laskennallisista säästöistä tulee allokoida kunnille.

Pelastustoimi

Samalla, kun tehdään sosiaali- ja terveydenhoidon uudistusta, on syytä kehittää Pelastusopistossa Kuopiossa suoritettavaa pelastajatutkintoa. Uudella hyvinvointialueella tulee suunnitelmallisesti edistää sellaisten pelastajan virassa olevien, joilta on mennyt savusukelluskelpoisuus, siirtymistä hyvinvointialueen uuteen tehtävään. Pelastajatutkinto antaa erinomaisen kelpoisuuden erilaisiin turvallisuusalan tehtäviin. Lisäkoulutuksella tutkinto antaa hyvät edellytykset myös terveydenhuollon tehtäviin.

Esitys: Koulutusta tulee kehittää niin, että siihen sisältyy aina riittävä ensihoidonkoulutus. Näin pelastajatutkinto antaa suoraan valmistuvalla kelpoisuuden ensihoitaja/pelastaja -tehtävään.

JULKISEN ALAN U N I O N I

Rahoituslain 6 § toteaa, ettei 7 §:ää oteta huomioon pelastustoimen osalta. Kustannustason nousussa otetaan huomioon ansioiden kehitys, kuluttajahintaindeksi ja sova-maksut. Ansioiden kehitys huomioidaan ainoastaan 60 prosenttisesti, mikä voi aiheuttaa riskin, koska pelastustoimi on hyvin henkilöstöintensiivinen ala. Palvelutarpeen muutosten aiheuttamaa kustannusten nousua ei kuitenkaan ole huomioitu, ja siihen tulisi säätä oma momentti 7 §:ään.

Esitys: Rahoituslain 6 § muutetaan seuraavasti:

Valtion rahoituksen taso

*Valtion rahoituksen taso kullekin varainhoitovuodelle perustuu sote-maakuntien edellisen vuoden laskennallisiin kustannuksiin **huomioiden yleisen kustannusten nousun**. Valtion rahoituksen tasoa korotetaan vuosittain siten kuin 7—10 §:ssä säädetään.*

Poistetaan: Pelastustoimen rahoituksen tason korottamiseen ei kuitenkaan sovelleta 7 §:ää

Toimintatavat tulee yhtenäistää valtakunnallisesti kaikkien pelastustoimeen. Alaa koskevia säännöksiä tulee soveltaa samalla tavalla kaikissa pelastustoimen yksiköissä. Esimerkiksi henkilöstön osalta työsuojelu tulee saada samalle tasolle kaikissa pelastustoimen yksiköissä. Ministeriöiden ohjaamisvastuuta ja mahdollisuutta vaikuttaa pelastustoimeen tulee vahvistaa.

Julkisen alan unioni JAU ry

Päivi Niemi-Laine
puheenjohtaja

Jonna Voima
varapuheenjohtaja

Lisätietoja: erityisasiantuntija Sari Bäcklund, p. 050 377 8894

edunvalvontajohtaja, Marja Lounasmaa, p. 040 5945872

Julkisten ja hyvinvointialojen liitto JHL

Sörnäisten rantatie 23 Sörnäs strandväg 23 puh./tfn 010 770 31
PL 101 Pb 101 faksi/fax 010 7703 330
00531 Helsinki 00531 Helsingfors www.jhl.fi

Julkis- ja yksityisalojen toimihenkilöliitto Jyty ry

Asemamiehenkatu 4 Stationskarlgatan 4 puh./tfn 020 789 3799
00520 Helsinki 00520 Helsingfors faksi/fax 020 789 3790
www.jytyliitto.fi